

Ostffy Miklós (?- 1691)

Ostffy Tamásnak és nejének, Nádasdy Orsolyának két fia volt: László és Miklós, akik közösen bírtokolták Asszonyfát. (*Nádasdy Orsolya a sárvári Nádasdy II. Ferenc és Báthory Erzsébet leánya, Nádasdy Tamás nádor unokája*)

Ostffy László Asszonyfáról 1666. ápr. 3.-án nagy tisztelettel és szeretettel írt Fisztrovics György dunántúli püspöknek, mint lelki atyjának.

A másik testvér, **Ostffy Miklós** jelen volt 1669. jún. 27. a büki püspökválasztó zsinaton.

S a testvérével Lászlóval 1669. aug. 29. Asszonyfán az akkor díszesen renovált régi vártemplomban (templum hujus loci situm e regione Arcis) fogadta egyházlátogató körútján Szenczi Fekete Istvánt, az új püspököt.

„Fekete püspökségének ideje már az egyházi üldöztetések korára esett, midőn egyik gyülekezet után a másikban szűnik meg a templomi igehirdetés és napról-napra növekszik az elűzött lelkészek száma.

Fekete még 1669. évi augusztus havában elindul egyházlátogató körútra. És nem csak a Rábaközre szorítkozik, hanem meglátogatott Sopron, Vas és Győr megyében más gyülekezeteket is.

Járt Fekete már ekkor a reá nézve később oly végzetessé vált Ostffyasszonyfán is.

Ostffy László és Miklós, Fekete püspököt ősi várkastélyukban magyar vendégszeretettel fogadták. A lelkész ekkor Büki György, a tanító Kelemen Benedek volt. A régi templomot, mely fent a várdombon a kastély mellett épült, a püspöklátogatás öröme, szépen renoválták.

A vallási üldözés napról-napra súlyosbodván, az 1671. jún. 4-re Nagygeresdre hirdetett gyűlést igen súlyos okok miatt már nem lehetett megtartani.

A következő évben, Széchenyi György győri püspök már Győrből is elűzte a protestáns lelkészeket és tanítókat, sőt Kőszegen is elfoglalta a nagyobbik templomot.

Fekete püspöktől Ostffy László még 1671. jun. 29-én lelkészt kér Asszonyfára, mivel alaptalan neheztelés miatt Büki György Szentmártonba távozott.

Feketének hívei szeretetére és védelmére annál nagyobb szüksége lett volna, minthogy Wittnyédyvel való bizalmas viszonya miatt és a Wesselényi-féle összeesküvés ürügye alatt Feketét már nem csak a klérus, hanem a világi felsőség is elkezdte üldözni. ...

A koronaügyész már 1670. szept. hava óta küldözte ki királyi rendelettel a káptalanokat és konventeket, hogy az összeesküvéssel gyanúsított személyeket hallgassák ki. Ilyennek Kőszegen különösen Feketét találták.

Fekete a kihallgatása elől 1675-ben külföldre szökött.

Négy év elteltével 1679. június 16-án, még Jénában volt barátjánál, november havában pedig már váratlanul itthon termett Kőszegen. Nem jó időben érkezett.

A kőszegiek és mások is, akik hazatéréről értesültek, inkább megijedtek, mint sem hogy örülhettek volna. Azzal a kérdéssel fogadták mindenfelé: vajon öfélése engedélyével és biztosítólevelével jött-e vagy sem?

S Feketének be kellett vallani, hogy nem hozott ilyet magával s így olyan merészséget követett el, amelyent száműzött társai nem mertek volna megkísérleni. A klérus és a felsőbb hatóság állítólag keresték, de hívei jól elrejtették s így egy ideig még biztonságban maradt. Kőszegen nem volt tanácsos nyilvánosan mutatkoznia. Ezért még az 1679. év végén elment Kemenesaljára és Rábaközbe, ahol buzgó evang. nemesi családok még nagy számmal voltak, s Feketét, a száműzött püspököt magyar vendégszeretettel fogadták. Különösen Ostffy Miklós látta őt nagy szívességgel, akinek nem csak Asszonyfán, hanem Sopron megyében Mihályiban és Farádon is voltak ősi birtokai. Fekete ezekben a falvakban kezdett ismét prédikálni és tanítani, sőt, püspöki tisztehez képest lelkészeket is avatott fel. Chernel a jezsuita naplók nyomán azt állítja, hogy Fekete a kemenesaljaiak ismételt hívására ment Ostffy Miklósnak asszonyfai várába. A kőszegi diák Burius szerint ellenben Fekete a papi és püspöki munkásságát Ostffy akarata ellenére kezdte meg.

Fekete az egyházi szolgálatot, az igehirdetést és a gyülekezetek szervezését tekintette feladatának, s Kollonics püspök és a klérus éppen ezt nem tűrte.”

Az Ostffyasszonyfa kiválóságai életrajzi sorozatban szeretnénk bemutatni azon Ostffyasszonyfán született, vagy Ostffyasszonyfán élt személyeket, akik alkotó tevékenysége, munkája jelentős hatással volt településünk fejlődésére, lakóinak életére, Ostffyasszonyfa település megítélésére. (A sorozat szerkeszti: Bóka István)

Az eddig közzétett életrajzok: Ostffy Miklós, Dr. Ostffy Lajos, Czencz János
Szerkesztés alatt: Dr. Mesterházi Gábor, Berecz Gábor ev. kántortanító.

A jezsuita jegyzőkönyvek szerint a bécsi kormány (1680 augusztusában) Győrből a német őrséget (5000 főnyi sereget) sugárgyukkal (hosszú csövű, kisméretű ágyú) rendelte Ostffyasszonyfára s a várkastély őrsége a tulnyomó erővel mérkőzni nem tudván, azonnal széteszlott, a császári had pedig Ostffynak védtelenül hagyott várkastélyát földig lerombolta.

A kiküldött hadosztály a várat nem csak bevette, hanem puskaporral fel is robbantotta, a levegőbe vettette és fenekestül felforgatta. **Ily módon esett áldozatul Asszonyfa régi temploma is, mely szintén fent a várhoz épült, és csak a sekrestye és a szentélyrész maradt fenn.** A szentély előtti térben lévő, három részre osztott kriptá is megmaradt.

Ostffynak minden jószágát elvették, a felkelők közül pedig, akik ellenállottak, sokat megöltek, elfogtak, többet a pápistaságra is átkényszerítettek.

Feketének sikerült még idejében elmenekülni. De ez a második futása 1680. évi augusztus havában fordulópont az életében. Eddig bizalom, szeretet és tisztelet vette körül minden felé. Ime, Ostffy és az evang. nemesek életüket, vagyonukat is kockára tették érte, mert a tilalom ellenére is teljesítette papi kötelességét.

A Győri német őrség ágyúí elöl Ostffynak is, Feketének is menekülnie kellett.

Ostffy Miklós menekülése, rehabilitálása:

„**Ostffy Miklóst** a Fekete védelmében tanúsított hősiessége elszántsága döntötte veszedelembe. Mint igazi „defensor fidei” (a hit védelmezője) fogta fel feladatát a király nevét felhasználó ellenséggel szemben. Ezért aztán megnótázták, minden jószágát elvették és hajléktalanná tették. Neki is a bujdosók közé kellett menekülni, amilyenek akkor már oly nagy számmal voltak Erdélyben és Thököly zászlói alatt. Tragikus sorsa és hősiessége annyira megragadta a nép lelkét, hogy - amire élesen látó protestáns népünk különben nem igen hajlandó – Ostffyról mégis egyházi mondák keltek szárnyra és élnek ma is a nép ajkán”.

A monda szerint Ostffy Miklós Erdélybe való menekülése előtt lova lábára a patkót megfordítva verette fel, hogy üldözőit megtévessze. Más verzió szerint pedig Lipót király elfogatta Ostffyt és Bécsben a kaszaházba vagyis olyan kínzókamrába záratta, melynek falaiból, mint a régi szecsavágókban, nagy hosszú kaszák vágódnak össze a kamra közepe felé, hogy akit ide bevetnek, azt a kaszák összeapritsák. Ostffynak azonban volt egy r.katolikus nagyúri barátja Cziráky gróf, ki titkon azt sugta fülébe, hogy ha élete kedves, csak a fal mellé húzódba menjen be a kaszaházba. Ostffy úgy is tett, a fal mellett maradt egész éjjel énekelt. Cziráky reggel örömmel hallván az éneket, figyelmeztette a királyt Ostffy csudás szabadulására, őfelsége pedig Isten ujját látván ebben a dologban, Ostffyt nem csak hogy szabadon bocsátotta, hanem elkobzott javait is visszaadta. Ostffy azután hazatérvén, hálából Czirákynak adta a kecskédi és cziráki birtokot.

A monda egyes részletei nagyon is eltérnek egymástól, de a kaszaház mindegyikben szerepel.

(Berecz Gábor asszonyfai tanító cikke: Ostffy Miklós a kaszaházban)

„A történelmi valóság e mondákban csak annyi, hogy Ostffy az 5000 főnyi német sereg elöl csakugyan menekülni volt kénytelen, de nem Erdélynek, hanem a Bakonyra vette útját és egyideig ezen a vidéken rejtőzött barátainál. De itt is megtalálta őt egy Pozsonyból származó és igen szép magyarsággal írott névtelen levél „egy jóakarója” aláírással, mely erősen kapacitálja Ostffyt, hogy jöjjön Pozsonyba s onnan a császárhoz; ha megtér és meghódol, felettébb megjutalmaztatik hivatallal, címekkel és javainak visszaadásával. A levél még arra is inti Ostffyt, hogy ne Sopronmegye felé vegye útját, mert tudatja, hogy ott kitört a pestis. Tényleg 1679-1681-ig Sopron és Pozsony megyében nagy pestis volt. Az országgyűlést is 1681. azért tartották Sopronban, mivel Pozsony vidékén a ragály még mindig nem múlt el. A levél 1680. Kollonics és Széchenyi püspökök köréből, papi kézből eredhetett, akik még Ostffy áttérésére is számítottak. (Az Ostffy levéltárból Hutter Zs. közlése)”

Az Ostffyasszonyfa kiválóságai életrajzi sorozatban szeretnénk bemutatni azon Ostffyasszonyfán született, vagy Ostffyasszonyfán élt személyeket, akik alkotó tevékenysége, munkája jelentős hatással volt településünk fejlődésére, lakóinak életére, Ostffyasszonyfa település megítélésére. (A sorozat szerkesztői: Bóka István)

Az eddig közzétett életrajzok: Ostffy Miklós, Dr. Ostffy Lajos, Czencz János
Szerkesztés alatt: Dr. Mesterházi Gábor, Berecz Gábor ev. kántortanító.

„Thököly hadai Dunántúltól még messze lévén, Ostffy nem is zárkozhatott el a felajánlott amnestia elől, annyival kevésbé, minthogy Kollonics Lipót kamarai elnök őt Pozsonyba meg is idézte.

Ostffyt ez alkalommal le is tartóztatták Pozsonyban s még a soproni országgyűlés idején (1681. ápr. 28.) is fogságban volt.”

Jelentős eseménynek, egyfajta kiegyezésnek tekinthető az **1681-es soproni országgyűlés**, Thököly kurucainak fellépése után. Valóban engedmények megtételére kényszerült ekkor I. Lipót német-római császár, egyben magyar király.

1681 után azonban gyökeresen megváltozott a helyzet: Bécs 1683-as török ostroma után a Habsburgok vezetésével, európai együttműködéssel megindult az oszmánok kiszorítása Magyarország hódolt területeiről. 1686-ban felszabadult Buda, hamarosan az ország nagy része Habsburg uralom alá jutott.

A soproni országgyűlést hónapokon át majdnem kizárólag a vallásügy foglalkoztatta s a közjogi sérelmekre csak szeptemberben kezdett áttérni. A rendek a német adórendszer eltörlését, az ország régi intézményeinek, a nádori tekintélynek helyreállítását, az idegen katonaság kivételét sürgették. Azt óhajtották, hogy a török béketárgyalásokkal magyar követ, bizassék meg, a bujdosók javai visszaadassanak, Kollonics a pozsonyi kamara elnöki állásából eltávolíttassék s a törvény szerint ismét világi legyen kamaraelnök. A királyné december 9-ikén megkoronáztatván, december végén az országgyűlés befejeztetett. Az elfogadott törvénykönyv 82 cikkelyből áll s igen fontos közjogi határozatokat tartalmaz.

A XXIV. és XXV. törvénycikkek foglalkoznak a vallásügygyel, még pedig a királyi leiratok értelmében. Megerősítik a bécsi béke első cikkelyét, mely a vallásszabadságot az összes kiváltságos rétegeknek biztosítja. Megengedik a száműzött papok és tanítók hazatérését és hivatásuk teljesítését, semmisnek nyilvánítván minden tőlük régebben aláírt reversalis. A protestánsokat vallásukkal ellenkező szertartásokra kényszeríteni nem lehet. Visszakapják elvett templomaikból azokat, a melyek időközben katolikus szertartás szerint fel nem szenteltek. Ezen kívül jogot nyernek templomot, iskolát és paplakot építeni bizonyos helyeken, melyeket a törvénycikk felsorol, s melyek utóbb articularis helyeknek neveztek

A 25. törvénycikk a földesúri jog megtartásával kimondta a vallásszabadságot. Ez alig jelentett valamit, hiszen eddigre szinte minden földesúr katolikus volt. A 26. törvénycikk az ország nyugati és északi területén vármegyénként két-két helységet jelölt ki, ahol protestánsok templommal rendelkezhetnek (ezek az artikulás, vagyis „articulusba”, törvénycikkbe foglalt helyek. A törvénynek két dunántúli vonatkozása, rendelkezése volt:

(a) a Dunántúlon Vas megyében Nemescsó és **Nemesdömölk**, Sopron megyében pedig Nemeskér és Vadosfa lettek artikulás gyülekezetek. Csak itt működhetett pap és tanító, s csak ezeken a helyeken lehetett kereszteléseket, esketéseket, temetéseket elvégezni.

(b) A törvény kimondta azt is, hogy Győr és Veszprém megyében megmaradhatnak azok a gyülekezetek, amelyek igazolni tudják, hogy 1681-ben (illetve előtte is) evangélikus vallásgyakorlatot folytattak. Kivételezettséget élveztek a véghegyek (pl. Győr és Nagyvázsöny) a török jelenlétére és fenyegetésére tekintettel.”

Az országgyűlés protestáns követői ezt a törvényt nem fogadták el, nem fogadta el Thököly sem. Ők a teljes vallásszabadság visszaállítását követelték. De nem fogadta el a római katolikus főpapság sem, mert sokallották az engedményeket, és az országgyűlés előtti állapot törvénybe iktatását szerették volna.

„Mint sokan mások, Ostffy Miklós is ezen országgyűlés elé folyamodott.

Kérvénye, melyben „Tisztelt Haza!” megszólítással fordult a rendekhez, megvan az Ostffy levéltári anyagban.

Ügyét (destructio castelli Ostffy ac deriptio bonorum) július 8.-án vették fel az ország sérelmei közé. A rendek el is rendelték Ostffy javainak visszaadását s ehhez a főrendek is készséggel hozzájárultak.

Még az országgyűlés folyama alatt az 1681. évi advent harmadik keddjén (december 16.-án, mivel advent első vasárnapja november 30.-ára esett) csakugyan ki is szabadult fogságából és „in integrum restituáltatott” (előbbi állapotba való visszahelyezéssel).

Így visszatérhetett ősi jószágába s nem kis idő múlva már a kenyeri plebánus ellen protestált, aki Asszonyfán a r.kath. templomot a lerombolt vártemplom helyén kezdi építtetni.”

Az 1681-ben tartott soproni országgyűlés által hozott artikuláris törvény lehetővé tette, hogy egyházmegyénként 2-2 helyen templomot építsenek az evangélikusok. Ekkor épült a vasi egyházmegyében a nemescsói és a nemesdömölki (ma Celldömölk) templom. Ezeket a templomokat látogathatták a következő száz évben a környékbeli evangélikusok.

Nincsenek adataink arról, hogy 1681 után a gyülekezetek mikor éledtek újjá. Az azonban bizonyos, hogy 1695-ig a gyülekezetek minden felsőbb felügyelet nélkül, teljesen önállóan éltek az életüket.

Ostffy Miklós 1691-ben hunyt el, de egyházépítő munkáját átvette fia Ostffy Mihály (1680-1753) akinek nevéhez a nemesdömölki templom építése fűződik.

Az idézett szövegrészeket Payr Sándor teológiai akadémiai tanár 1918-ban kiadott „SZENCZI FEKETE ISTVÁN

A HITEHAGYOTT PÜSPÖK” c. „egy viharos életpálya” leírásában olvashatjuk.

Felhasznált irodalom: Payr Sándor : A dunántúli evangélikus egyházkerület története.

Valamint a Magyar Nemzeti Levéltár Diplomatikai Levéltára Ostffy levéltári oklevelei.

A fenti életrajz, kivonat Bóka István: ADATOK, TÉNYEK OSTFFYASSZONYFA EVANGÉLIKUSSÁGÁNAK TÖRTÉNETÉHEZ c. kéziratából (2015).

Az Ostffyasszonyfa kiválóságai életrajzi sorozatban szeretnénk bemutatni azon Ostffyasszonyfán született, vagy Ostffyasszonyfán élt személyeket, akik alkotó tevékenysége, munkája jelentős hatással volt településünk fejlődésére, lakóinak életére, Ostffyasszonyfa település megítélésére. (A sorozat szerkeszti: Bóka István)

Az eddig közzétett életrajzok: Ostffy Miklós, Dr. Ostffy Lajos, Czencz János

Szerkesztés alatt: Dr. Mesterházi Gábor, Berecz Gábor ev. kántortartó.